

Antologie și prezentări
Valeriu Stancu

-

Cuvânt-înainte
Varujan Vosganian

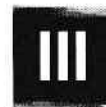
-

Studiu introductiv
Valeriu Stancu

Traducători

Mariana Stancu (franceză)
Valeriu Stancu (franceză, italiană, spaniolă)
Robert Flubacher (germană)

POEZIE EUROPEANĂ CONTEMPORANĂ

ANTOLOGIE
Ediție de Valeriu Stancu

ȘTIINȚA / CRONEDIT
Chișinău/Iași - 2025

Responsabil de ediție: Mircea V. Ciobanu
Redactor tehnic: Nina Duduciuc
Machetare computerizată și copertă: Romeo Șvet

ÎNTEPRINDEREA
EDITORIAL-POLIGRAFICĂ

ȘTIINȚA

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova
tel.: (+373 22) 739616; fax: (+373 22) 739627
e-mail: prini_stiinta@yahoo.com
www.editurastiinta.md

EDITURA

CRONEDIT

Strada Podișului, nr. 20
700620 - IAȘI, ROMÂNIA
tel.: (+40232) 709 324
e-mail: cronedit@yahoo.com

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Poezie europeană contemporană: antologie / ediție, studiu introductiv de Valeriu Stancu;
cuvânt-înainte: Varujan Vosganian; traducători: Mariana Stancu [et al.]; copertă: Romeo Șvet.
– Chișinău: Știința; Iași: Cronedit, 2025 (Bons Offices) –
– ISBN 978-9975-85-464-1 (Știința). – ISBN 978-606-9640-37-1 (Cronedit).

[Vol.] 3. – 2025. – 330, [2] p. – ISBN 978-9975-85-531-0 (Știința). – ISBN 978-606-9640-52-4 (Cronedit).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Poezie europeană contemporană: antologie / ed. de Valeriu Stancu. – Chișinău: Știința; Iași:
Cronedit, ISBN 978-606-9640-37-1

Vol. 3. - 2025. - ISBN 978-9975-85-531-0. - ISBN 978-606-9640-52-4
I. Stancu, Valeriu (ed.)

821

© Studiu introductiv, antologie și prezentări: Valeriu Stancu, 2025
© Cuvânt-înainte: Varujan Vosganian, 2025
© Traducere: Mariana Stancu, Valeriu Stancu, Robert Flubacher, 2025
© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2025
© Editura CRONEDIT, 2025

Cuprins

12	Poezia – o adevărată conștiință europeană (Varujan Vosganian)
14	Cu dragoste, despre Poezi și Poezie (Valeriu Stancu)
19	LAURENT BAYART (Franța)
20	ÎNTÂMPLĂRI NEAȘTEPTATE
21	SUCEVIȚA
22	MARAMUREȘ
23	SEMĂNAT
24	VIIILE CA PERSONAJE
25	CÂNT, TÂNGUIRE
26	* (În fiecare secundă)
26	** (Cuvântul era atât de înalt)
27	* (O frază este ca o scară)
27	** (Un cuvânt fără voce)
28	* (Un vechi cuvânt)
28	** (L-au îngropat)
29	ESTE MAI UȘOR
30	CER
31	ZIUA
32	SEMNĂTURA AUTORULUI
33	BEATRICE BONHOMME (Franța)
34	INIMA BRODEZEI
47	ERIC BROGNIET (Belgia)
48	VOCI, TRECERI
54	ZĂPADĂ ÎN INIMA SA
55	PRINTRE MINUNĂȚII RUINATE
55	CEEA CE SE SPUNE NU MAI ESTE PĂTRUNS
56	CREĂM FRUMUSEȚEA PORNIND DE LA SINGURĂȚĂȚI
57	NU EXISTĂ CONȘTIENTIZARE A VÂNTULUI
58	CÂND ZIUA REVINE PENTRU O CLIPĂ
58	EA SE RIDICĂ PE JUMĂTATE ȘI PRIVEȘTE LA ORIZONT
59	ÎN DEPĂRTARE PRAFUL VIBRA LA MARGINEA NISIPURILOR
60	UNEORI CERUL ESTE ALBASTRU
60	ATUNCI TREBUIE SĂ DORMIM LA NESFĂRȘIT

- 61 **RAMUNĖ BRUNDZAITĖ** (Lituania)
62 DE-A V-AȚI ASCUNSELEA
63 ORAȘELE ITALIENE SUNT FEMININE
64 FLOAREA-SOARELUI
65 PORTRET DE FEMEIE CU APARATE DE RAS
67 O POVESTE ADEVĂRATĂ DE PRIMĂVARĂ
68 VOCEA UNUI CÂINE SE ÎNALȚĂ SPRE CERURI
69 ROUTERE PENTRU AFRICA
71 UN CÂINE DEVINE NOAPTE
72 REZIDENȚĂ ÎN VISBY
74 ÎN GOTLAND

- 75 **GÉRARD CARTIER** (Franța)
76 NORII (Mont du Ciel, Rillans)
77 VINUL (Bouzeron)
78 ÎN FAȚA HAMAMULUI (Chalon-sur-Saône)
79 MUZEUL CĂILOR FERATE (Ambérieu-en-Bugey)
80 O SCHIMNICIE (Sonnaz)
81 DEȘERTUL (Grand Som)
82 IUBIREA (Uriage-les-Bains)
83 APELE (Aix-en-Provence)
84 PLATOUL CAUSSE (Larzac)
85 SIESTA (Mons de Lacaune)
86 LUCILE-AMELIE (Combours)
87 PĂDUREA DE PINI (Lesperon)
88 CİNTEZOI (L'Étang-la-Ville)

- 89 **MARIA CURATOLO** (Italia)
90 NUMELE TĂU
91 ASCULT RESPIRAȚII
92 RĂDĂCINI
93 MAMĂ
94 CUVÂNTUL NOU
95 MADONA NEAGRĂ
96 RUGĂCIUNE
97 CUVINTE
98 POATE
99 FLUTURE
100 FIRUL ROȘU
100 PUTERE
101 DIZARMONIE
102 BUSOLA

- 103 **PEDRO ENRÍQUEZ** (Spania)
104 CARTEA VIETII
106 CERUL E ÎN FLĂCĂRI
108 FRUCTUL RODIEI
109 OBIECTE PIERDUTE
110 SUNT SPIRITUL SARBACANEI
111 TU VEI FI MUZA MEA
112 NUMERELE DEZORDONATE
113 CĂLĂTORIE
114 CIANURA POEMUL
115 CRIN

- 117 **RUHSAN İSKİFOĞLU** (Cipru)
118 ȘTIINȚE PERMANENTE
119 CÂNTEC PENTRU VECINUL MEU
120 AȘTEPTAREA INSTALATORULUI ESTE MELANCOLICĂ
121 CIUDĂȚENII
122 ACTE RĂUVOITOARE
123 MIAMI
124 BENEFICIUL AFACERILOR INVERSATE
125 ACUM ESTE ULTIMA ZI PENTRU A RECUPERA TIMPUL PIERDUT
126 FĂRĂ NICI O ÎNDOIALĂ

- 127 **ALICIA MARIA KUBERSKA** (Polonia)
128 (NU ESTE) POEMUL MEU
129 INSULELE FERICIRII
130 REȚETĂ PENTRU UN POEM
131 SONATA PLOIOASĂ
132 SOARTĂ CĂȘTIGĂTOARE
133 FILOSOFUL ȘI POETUL
134 HOȚUL DE VISE
135 VISE PROFETICE
136 VISĂTOR INCORIGIBIL
137 LA CAPĂTUL CURCUBEULUI
138 PRINTRE STELE
139 DOAR O SCRISOARE
140 CONVERSAȚIE LA MICUL DEJUN

- 141 **JEAN LE BOËL** (Franța)
142 *** (să contempi în fiecare dimineață)
143 *** (tovarășul miroase urât)
144 *** (pământ plin de carne)
145 *** (carne mutilată)
146 *** (cei care înaintea noastră)
147 COPII DE VÂRSTA MEA ÎNTR-O ZI PLOIOASĂ...
148 PĂMÂNTENI
149 *** (acolo unde carnea lor s-a uzat)
150 *** (despre poet să nu spunem nimic)
150 *** (ceea ce știa despre copaci)
151 *** (această legătura care eram noi)
152 *** (poetul cum râde lumea de el)
153 *** (să iubim urzica)
154 *** (cât de lenți)

- 155 **ARIAN LEKA** (Albania)
156 IAMB
157 STRABISM PRIMITIV
158 CĂDEREA ÎNGERULUI
159 CLOPOTUL
160 CHIP DE CÂNTARE
162 MOARTE
163 ÎNECAT ÎN MARE
164 ȚĂRMUL
165 DISTIH
166 TU
167 CASA
168 TOAMNA ÎN DURRAZZO

- 169 **SERENA MAFFIA** (Italia)
 170 POET VRĂJITOR
 171 PORTOCALI ORNAMENTALI
 171 NIMENI
 172 TU
 173 STUPIZENIE DE DRAGOSTE
 173 LEAGĂN
 174 TE PRIVEAM CUM PRIVEȘTI UN BĂRBAT
 175 DAVID
 176 FLORENȚA
 177 GIUSEPPINA
 178 NU AM DECÂT UN SURĂS
 179 CÂINE CARE LATRĂ LA NEFERICIRE
 180 CARNEȚEL
 181 COBOARĂ ACUM
 182 PĂMÂNT AL VIETII
- 183 **FULGENCIO MARTÍNEZ** (Spania)
 184 **I. TIMPUL DISPĂRUT**
 184 MATILDE BREGOLAT SAU LABIRINTUL
 186 CĂȘTIGĂTOR
 187 JOCUL SALVĂRII
 188 MAI MULT LIRISM PENTRU MAI PUȚINE DEZACORDURI
 189 SERVICIUL IUBIRII
 190 ESTE SCRIS
- 191 **II. EXPOZIȚIE DUBLĂ**
 191 ALTER EGO-UL MEU
 192 NOPTI SUB SEMNUL JUDECĂȚII
 194 O CRĂPĂTURĂ
 195 CERC MAGIC DUREROS
 196 POETUL ȘI VISUL
- 197 **VLADIMIR MARTINOVSKI** (Macedonia de Nord)
 198 ALBA CU ALIBI
 199 URME ÎN ZORI
 200 PLIMBAREA MĂRII
 201 RESEMNARE
 202 ÎN CONCEDIU MEDICAL
 203 METAMORFOZE
 204 NATURĂ MOARTĂ CU DOUĂ VALIZE
 205 POEZIE SALINĂ
 206 VINUL ALB
 207 DUPĂ DANS
 208 O STEA CĂZUTĂ
 209 STEAUA LIPSĂ
 210 RECVIEM
- 211 **LAUREN MENDINUETA** (Portugalia)
 212 AMINTIRILE UNEI CĂLĂTORII
 213 CA ÎNTR-UN VIS
 213 FOARFECE, ȚESĂTURI, ACE
 214 ÎN FURTUNĂ
 215 CEEA CE ESTE AL NOSTRU

- 217 AȘA TREC ANII
 217 CĂTRE DUBLUL CARE SUNT
 218 ÎN FIECARE ZI ÎN ALT TIMP
 219 TURNUL DE FILDEȘ
 220 UITÂND DE MINE
 221 DORINȚA DE NIMIC
 222 STRIGĂTELE ADULȚILOR
 223 SPAȚIUL DIN GRĂDINA SA
 224 MOARTEA CIVILĂ A POETULUI
- 225 **VANDA MIKŠIĆ** (Croatia)
 226 VACANȚE
 227 FIERELE UMANE
 228 SOMNUL NE ÎNVĂLUIE ÎNCETIȘOR
 229 NOMAZI
 230 *** (să călătorești cu tăcerile)
 230 ÎN PÂNTECE MAREA
 231 NUMĂRUL DORINȚEI
 232 UN LOC ÎN AUTOCAR
 233 *** (dacă bate vântul)
 234 *** (astăzi așa este)
 235 NU AI MĂRUL TĂU
 236 VOM FACE TOTUL DE LA DISTANȚĂ
- 237 **TOM NISSE** (Luxemburg)
 238 EPITAF
 239 CEAPA
 240 ROȘIILE
 241 MORMÂNTUL LUI BRECHT
 241 DUPĂ
 242 DUMINICĂ, SPIRITUL LUI BRECHT REVIZITAT
 243 PORTRET PARȚIAL AL EI
 244 AMURG
 245 ACUM
 246 KIM GORDON (1)
 247 KIM GORDON (2)
 248 ÎNTOARCERE
 249 EA
- 251 **YAVUZ ÖZDEM** (Turcia)
 252 MITUL TIMPURILOR DE PACE (I)
 253 MITUL TIMPURILOR DE PACE (II)
 254 ACEST
 255 SEMNELE
 256 ACESTE VEDERI
 257 AICI
 258 SÂNGELE SE VARSĂ PE PĂMÂNT
 259 IMAGINEA CELUI MAI LUNG SECOL ALĂTURI DE ALȚI COPII LÂNGĂ FÂNTÂNĂ
 261 MONOLOG
 262 PLIMBAREA
- 263 **CHRISTIAN W. SCHENK** (Germania)
 264 MORMINTELE VORBESC
 265 PAȘI POTICNIȚI

- 266 VITA BREVIS
267 CURCUBEU
268 O, DOAMNE!
269 EU SFĂRȘESC SCOICĂ PE TINE
270 SUFLET OBOSIT
271 TOAMNA CORBII...
272 HAI, FRĂȚIOARE...
272 ALE CUVÂNTULUI RĂNI
273 ABSTRACTUL DOARE
274 ACEL CE E
- 275 **SABINE SCHIFFNER** (Germania)
276 MAMA MEA ȘI CU MINE
277 CEL CARE E CA UN COPAC
278 BUZUNARE
279 ADORMIT ȘI TREZIT
280 DĂRUIT
281 TU, TOAMNĂ LUMINOASĂ
282 SPLINUȚE
283 APARIȚIE
284 MIERLE ȘI MERE
285 S-AU ÎNTORS
286 DIN ADÂNC
287 EFEMERUL
288 UN POEM DE NUNTĂ
288 POEM
- 289 **LAMBERT SCHLECHTER** (Luxemburg)
290 *** (să spun lucruri care nu se spun)
291 *** (să semăn încă vreo câteva silabe)
292 *** (pe atâtea mii de pagini)
293 *** (când cuvintele nu mai servesc)
294 *** (îmi place și nu-mi place poezia)
295 *** (despre ciudățenia absolută a existenței)
296 *** (încă nu, încă nu am studiat)
297 *** (în hăul mileniilor umane)
298 *** (ea nu fusese niciodată goală)
299 *** (pe pavajul curții mele)
300 *** (uneori în tăcerea nopții)
301 *** (la Varșovia e vara lui)
302 *** (unde va merge teorema lui Pitagora)
- 303 **TRIIN SOOMETS** (Estonia)
304 *** (pentru a supraviețui)
305 *** (parcursul ploii pe trunchiul copacului)
306 *** (Cele mai rele contracte)
307 *** (Te-am format și te-am găsit)
307 *** (Totul are dreptatea sa.)
308 *** (Văd - cea mai dulce comoară)
309 *** (Plouă. Ploaia cade pe mine.)
310 CALCUTTA
310 *** (Aceste orașe în care ai iubit)
311 *** (Vino la mormântul meu)
312 *** (Chelner, arată-mi ce știi)

- 313 *** (Luna, pură și veșnică.)
313 *** (Îți este frig legat cu funia)
314 *** (Știu că rănește cuțitul)
315 *** (Te-ai trezit pe planeta condamnaților)
316 *** (mai multe lumi și începuturi)
- 317 **MÜESSER YENİAY** (Turcia)
318 DOLIU ORIGINAL
319 DACĂ MĂ DETAȘAM DE LUME
320 AȘA SPUN EI
321 ÎNTRE CORPUL MEU ȘI LUME
322 SOMNUL LUI ADAM
323 PLAJĂ
324 SÊTE
325 PALATE ÎN ADÂNCUL OCHILOR
326 ÎNAINTEA MEA, DEȘERTUL
327 STRĂINĂ MAI ALES PENTRU MINE
328 SĂ UȚI VA FI PLĂCUT
329 CU SIGURANȚĂ
330 UNEORI PLICTISIȚI SĂ MOARĂ

Poezia – o adevărată conștiință europeană

Scriam, în preambulul precedentei antologii realizate de Valeriu Stancu, câteva aprecieri care își păstrează neștirbită actualitatea. Iată-le: „Valeriu Stancu este, dacă se poate spune așa, un *globe trotter* literar. El călătorește cu o admirabilă dăruire prin diferite teritorii geografice și lingvistice, creând, traducând, antologând, editând și ajutându-i pe scriitori să se cunoască între ei. Slavă Domnului că pentru a trece dintr-un teritoriu lingvistic în altul nu e nevoie de viză ori pașaport, ci doar de sandalele înaripate ale inspirației!”

Ne aflăm acum în prezența celui de-al treilea volum al seriei de antologii realizate de Valeriu Stancu, al cărui traducător este, împreună cu soția sa, Mariana. O serie care ne prezintă poezia europeană dar, cu ajutorul poeziei, prin intermediul celor șaptezeci de poeți antologați, identitatea culturală europeană. Și asta într-un moment istoric, în care continentul european se arată a fi tot mai preocupat de apărarea fruntariilor sale geografice, în dauna celor culturale.

Valeriu Stancu este un promotor neobosit al literaturii, cu deosebire în spațiul cultural francofon. Dovadă stau volumele de versuri scrise direct în limba franceză și numărul impresionant de traduceri. Activitatea sa de promotor al francofoniei în toate

spațiile unde ea este răspândită a fost prețuită la cel mai înalt nivel, de vreme ce este posesor al prestigiosului titlu de *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres de La République Française* dar și, de curând, al nu mai puțin prestigiosului Prix Mallarmé pentru anul 2025, prilejuit de apariția volumului său de versuri „L'insomniac fusil de Rimbaud”. Pentru proaspătul laureat, acest premiu este, în același timp, o încununare a operei poetice, creațiile sale fiind, la rândul lor, traduse în numeroase țări de pe continentul european până pe cel nord-american și incluse în peste treizeci de antologii din străinătate. De amintit că prestigioasa revistă literară franceză *Phoenix* i-a dedicat unul din numerele sale, recunoaștere de care, în jumătate de veac de existență a revistei, dintre scriitorii români, nu s-a mai bucurat decât Lucian Blaga.

Actuala antologie este continuatoarea unei îndelungate experiențe de traducător al poeziei europene contemporane. Un efort demn de laudă într-o vreme în care, cum spuneam, spiritul european este pus la grea încercare. Lectura acestui volum va fi cea mai potrivită mulțumire pentru acest neobosit ambasador al poeziei, care ne arată și prin aceste tălmăciri că atâta vreme câtă vor exista poezii, vor exista și națiunile și că poezia este chivotul în care se păstrează spiritul viu al Europei.

Varujan VOSGANIAN

Cu dragoste, despre Poeti și Poezie

Trăim un paradox legat de configurarea accelerată a unor exigențe culturale „*de bas étage*”: cu cât se citește mai puțină poezie (iar acest îngrijorător fenomen e urmărit și confirmat de editori, librari, bibliotecari), cu atât se scrie mai multă. Atît „în particular”, la noi acasă, în spațiul cultural românesc din dreapta și din stînga Prutului, cît și, în general, în cel european și universal. Cu rapiditatea cu care apar ciupercile după ploaie s-au plodit în anii de re-unire europeană tot felul de pseudo-instanțe literare, culturale, academice (cenacluri de variabilă anvergură – de la nivelul scării de bloc, pînă la cel intergalactic –; „uniuni de creație” fără creatori autentici, valoroși, dar cu „maeștri”; academii conduse de nulități care nici măcar nu există în literaturile țărilor lor, culegeri lirice de cumetrie, festivaluri pe banii participanților, concursuri pentru naivi care-și plătesc „la greu” diplomele de participare) din care tot felul de impostori scot uriașe profituri și-i „ajută” pe mulți poetaștri să se creadă geniali, în ciuda evidențelor subliniate de realitate. Dacă în viața economică a unei țări inflația este o pacoste, de ce ar fi acceptată în literatură? Faptul că se scrie mult este benefic în esența sa, canalizează energii, modelează rosturi existențiale, oferă șanse de afirmare, dar „democratizarea” ieșirii la rampă a tuturor neaveniților – democratizare întreținută nu numai de edituri care, preocupate de profit, publică orice le oferă „autorii” ci și de rețelele socia-

le unde orice „sfîrșiac” (amintiți-vă de Ion Creangă) este copleșit de superlative grotești, aberante, aiuritoare (superb!, „genial!” , „minunat!” sunt mereu la îndemîna laudătorilor fără criterii axiologice), care nu au nici în clin nici în mîncă cu realitatea calitativă a subproducțiilor popularizate – este „contraproductivă”, ba chiar de-a dreptul nocivă. Indulgența cu care acceptăm insinuarea mediocrității nu doar în creația literar-artistică, ci și în ființarea noastră a fost explicată foarte lapidar și exact de Montesquieu într-o formulare pe care mulți dintre cititorii noștri o cunosc deja: „*Nés pour la médiocrité, nous sommes accablés par les esprits sublimes*” (Născuți pentru mediocritate, suntem copleșiți de spiritele sublime).

Proliferarea alarmantă a mediocrității în domeniul creației literare a născut proiectul acestei panorame a poeziei europene contemporane, care să-i ajute pe iubitorii poeziei autentice, valoroase, profunde să deosebească griul poemului născut din talent, pasiune, dăruire, cultură de neghina orgoliilor neacoperite ale unor pseudoscriitori.

E drept, mi se poate reproșa faptul că mă revolt împotriva premiilor și totuși toți scriitorii antologați sunt laureați ai unor premii naționale și internaționale. Dar una este să primești premiul unei reviste făcute pe genunchi de niște diletanți din diaspora și alta e să fii laureatul Premiului „Mallarmé”, unul din cele mai importante premii de poezie din lume, așa cum este scriitorul francez Jean Le Boël, antologat de noi în acest al treilea volum al seriei de POEZIE EUROPEANĂ CONTEMPORANĂ, despre care patriarhul poeziei franceze de azi Lionel Ray (pornit pe drumul literaturii sub oblăduirea lui Louis Aragon și deținător al Premiului Goncourt) cu impresionantă obiectivitate, dar și cu fraternă căldură afirma: „O poezie care sfidează amploarea, altitudinea și amplitudinea, o poezie aparent moderată, pur și simplu umană. Măsură, rețineră. Limbajul simplu al unui om care vorbește cât mai aproape de ceilalți și pentru ei, pentru că este atent la Ce-lălalt. Jean Le Boël nu trebuie să-și forțeze vocea, ci dă frâu liber întregii disponibilități a vocii sale.”; una e să primești o diplomă de la un cenaclu de veleitari și alta e să primești pentru creația ta Marele Premiu al Societății Oamenilor de Litere din Franța (SGDL), așa cum a primit poetul Gérard Cartier, prezent și el în sumarul acestui tom al florilegiului.

Și, ca să extind: una e să scrie despre un cenaclist, un academi-cian pîrît, ce și-a fondat o instituție uzurpatoare, care folosește cu nerușinare numele unor clasici din patrimoniul național și alta e să se exprime despre creația cuiva un scriitor nominalizat

de trei ori la Premiul Nobel pentru Literatură, așa cum s-a exprimat columbianul Álvaro Mutis (prietenul de viață și pe viață al lui Gabriel García Márquez) despre poezia portughezei Lauren Mendinueta („Sunt motivat de prietenie și de urgența de a consemna cea mai evidentă caracteristică a poeziei lui Lauren Mendinueta, care nu știu dacă are legătură cu ceva atât de platonice și imposibil precum perfecțiunea: ritmul și consistența, adică farmecul unui discurs care nu este nici cartezian, nici delirant [dacă nu cumva analiza este o altă formă de delir] și care, la fel ca în cazul lui William Blake, Novalis sau Luis Cardoza y Aragón, ne oferă o imagine completă a unor trăsături în egală măsură glorioase și descurajante ale condiției noastre, atât de nevoiașă și de solară [și lunară] în același timp”). Și pentru că din poezia lusitană de azi am antologat în volumele precedente trei nume de referință (Nuno Júdice, José Manuel de Vasconcelos și Maria Cantinho), amintesc cu tristețe faptul că minunatul poet Nuno Júdice (deținător al prestigiosului premiu „Cervantes”) a plecat dintre noi anul trecut, pe 17 martie, nu înainte de a ne lăsa încă o dovadă a generozității sale de creator și a acribiei de critic literar: „Poezia lui Lauren Mendinueta combină două caracteristici care, la prima vedere, par opuse: claritatea limbajului său și complexitatea întrebărilor pe care le ridică. Poezia sa nu lasă cititorii indiferenți, dimpotrivă, ne face să simțim, vers cu vers, greutatea întrebărilor esențiale despre lume și viață. Citind Mendinueta, percepem căutarea constantă a armoniei cu condițiile existenței. Între copilărie și prezent, trecând prin locurile, lecturile și experiențele care o definesc, avem o scriere care se identifică cu multiple referințe la o realitate care nu se îndepărtează niciodată de familiaritatea cu lumea concretă. Stăpânirea totală a poeziei sale este cea care impulsionează această călătorie fascinantă, în care nu pierdem niciodată din vedere frumosul teritoriu pe care Lauren ne ajută să-l descoperim”.

Despre necesitatea și utilitatea existenței acestei panorame a creației lirice europene de astăzi (argumente, criterii, obiective/scop, impact etc.) am vorbit pe larg în textul care deschide primul volum al seriei și nu are rost să repet afirmațiile de atunci, dar consider că nereproducerea acelui text în fiecare florilegiu care completează seria a fost o greșeală din partea mea.

Ca și în volumele precedente, principalul criteriu de selecție a poezilor între copertele lucrării este cel axiologic, dar nu ascund faptul că și pe acești creatori, „primii între egali”, i-am adunat și cu speranța de a contura astfel o hartă lirică a Europei. Am antologat 23 de scriitori din 15 țări (Albania, Belgia, Cipru, Croația, Estonia, Franța, Germania, Italia, Lituania, Luxemburg, Macedonia

de Nord, Polonia, Portugalia, Spania, Turcia), „din generații diferite, cu tendințe și viziuni diferite despre rosturile și frumusețile poeziei, cu stiluri și tematici diferite, cu modalități de exprimare din cele mai diverse, tocmai pentru a ilustra un adevăr pe care, poate, unii cititori, năcuți de asaltul imposturii, al falselor valori propuse și promovate de o media incultă și interesată numai de propria imagine, de propria prosperitate, de senzational, de spectaculos, nu-l mai conștientizează: poezia europeană de astăzi e mai dinamică, mai variată, mai viguroasă, mai acroșantă ca oricând. Iar conceperea unei astfel de antologii are menirea de a facilita circulația operelor lirice (prin intermediul traducerilor, altfel cum?!) în spații culturale în care, probabil, acestea ar pătrunde mai greu în limbile în care au fost create. În general, unul din criteriile după care se alcătuiește o antologie este cel cronologic, diacronic, dar noi am cutezat să nu ținem cont de valorile clasice ale literaturilor avute în vedere, ci doar de cele care încă mai modelează soclurile pe care vor fi așezate viitoarele lor statui”. M-am autocitat nu pentru că, bolnav de vise, mi-aș închipui că am ajuns clasic, ci pentru că afirmațiile de mai sus, „ciupite” din argumentul ce însoțește primul volum sunt perfect valabile pentru întreaga serie.

Ce ar aduce nou acest al treilea volum al lucrării? Plecând de la celebra afirmație pe care Pierre Corneille o avansează în *Le Cid* (*Cidul*), „*La valeur n'attend pas le nombre des années*” (Valoarea nu așteaptă numărul anilor), mi s-a reproșat discret că antologia mea „e cam în vîrstă”. Sunt și eu de aceeași părere, creator te naști, nu devii, dar cum nu orice poet de valoare s-a dovedit a fi și precoce, un Nicolae Labiș sau Arthur Rimbaud, mai cred că valoarea trebuie să-și decanteze sclipirile, strălucirea, în timp. Am ținut totuși cont de sugestia editorilor și mi-am întinerit cît de cît echipa (lituanianca RAMUNĖ BRUNDZAITĖ e născută în 1988; RUHSAN İSKIFOĞLU, poeta cipriotă, e născută în 1984; italianca SERENA MAFFIA, în 1979; portugheza LAUREN MENDINUETA s-a născut în 1977 (în Columbia); luxemburgezul TOM NISSE a văzut lumina zilei în 1973; estonianca TRIIN SOOMETS a venit pe lume în 1969, iar turcoica MÜESSER YENİAY, în 1984). În plus, nu sunt nici misogin, nici feminist, deci sexul unui „competitor” nu constituie un criteriu de selecție pentru mine, totuși în acest volum am sesizat că – din întâmplare, evident! – numărul poeteselor a sporit față de precedentele culegeri. Și vă asigur că abia atunci cînd am definitivat sumarul am remarcat faptul că zece din creatorii antologați sunt poetese. Valoroase, sensibile, tulburătoare!

Vagabondînd prin universul poetic al scriitorilor selecționați, urmărindu-le mesajele poetice, frământările, zbuluciumul omenesc exprimat în vers, am ajuns la concluzia că afirmația pe care un titan al literaturii franceze, Charles Baudelaire o face despre un confrate al său la fel de ilustru, Victor Hugo, e valabilă pentru toți poeții autentici: „*Victor Hugo a su exprimer par la poésie le mystère de la vie*” (Victor Hugo a știut să exprime prin poezie misterul vieții). Nimic mai adevărat! Așadar, un poet cu har știe, poate, reușește să-și universalizeze sentimentele, pentru a pătrunde în sufletul tuturor celor care îl citesc. De aceea, nu mă mai opresc asupra creației fiecăruia, o vor face, cu certitudine, toți cei care vor lectura poezia vibrantă, variată, bogată, copleșitoare din acest florilegiu, ci mă voi mulțumi să reproduc doar câteva din gândurile pe care scriitoarea croată VANDA MIKŠIĆ mi le-a împărtășit despre poezie: „Pentru mine, poezia ia naștere din nevoia urgentă de a surprinde prin cuvinte o ființă din lume – inevitabil a mea –, întotdeauna în rezonanță cu celălalt, celălalt care îmi este exterior și celălalt din mine însumi. Acest lucru implică mobilizarea tuturor simțurilor, a emoției și chiar a «enciclopediei». Pentru că există o cunoaștere a lumii, a contextului și a predecesorilor pe care nu o putem nega; cu alte cuvinte, nu scriu doar din instinct. Înainte și odată cu scrisul, există lectura, abundentă, asiduă. Căutarea mea este o căutare a cuvântului poetic ca urmă concretă, în care vocea, respirația, ritmul devin singura piele care separă sau unește, în orice caz integrează intimitatea și angajamentul. În versurile mele, abordez problema limbii, (...) a traducerii, apoi cea, la fel de strâns legată, a identității, de unde decurge întrebarea despre fragilitate, instabilitate, singurătate esențială, simulacrele variate care ne înconjoară, senzația de siguranță care ne este impusă... Dar există și jocul, poezia fiind un spațiu de libertate, de subversiune, de ironie...”. Oare cîți dintre condeieri se regăsesc în aceste reflecții?

Meditînd asupra gîndurilor Vandei, mă întreb: „Cînd conștientizează un creator harul pe care-l poartă în ființă, cînd înțelege că acest har e talantul care, cu nici un chip, nu trebuie îngropat?”. Poate doar atunci cînd, devenind și cititor, ajunge să-i dea dreptate Doamnei de Staël, care, printr-o afirmație de bun simț, îl cobora pe creator din turnul său de fildeș și-i dădea posibilitatea să-și umanizeze ființarea: „*Il y a pourtant de la poésie dans tous les êtres capables d'affections vives et profondes*” (Există poezie în toate ființele capabile de sentimente intense și profunde).

Valeriu STANCU

LAURENT BAYART

(F r a n ț a)

S-a născut la Strasbourg în 1957. A intrat în literatură în decembrie 1975.

Editor din 1985 până în 1997, a fondat *l'Ancrier Editeur* apoi *l'Encrier* și a putut astfel să publice numeroși autori. Specializat în literatura răsăriteană, a descoperit astfel România, de care s-a îndrăgostit la prima vedere. În calitate de autor, a publicat mai multe lucrări despre această țară, printre care *Cantique roumain*, *L'Eau du puits* și *Leau du Danube*, precum și două piese de teatru traduse în limba română, *O bombă în palatul regal* și *Vecinii*, publicate la Editura Nemira.

A primit numeroase premii literare, printre care *Prix Vallis-Claus*, 1979, *Grand Prix de la Qualité de la vie*, le *Prix du Sénat*, le *Prix Dante*, le *Grand Prix Sully Prudhomme*, le *Prix Thibaud de Champagne*, le *Prix de la Société des Écrivains d'Alsace*, de *Lorraine et du Territoire de Belfort*.

Cele mai recente apariții: *Mot à mot*, poezie, Editura Alcyone, 2018; *J'ai mon voyage, récit d'un sédentaire*, povestire, Editura Orizons, 2018; *VAsie à Vesoul*, Editura Ficav, 2019; *Il n'y a rien qui ne...Val d'AJoll*, povestire Orizons, 2020; *Le monde distant de nos baiders perdus*, povestire, Editura Orizons, 2021; *Voyage en Périgord*, texte și fotografii cu Alain Tigoulet, Le Tourneciel, 2022.